

1) DADES DEL PROJECTE

Projecte d'innovació docent Docutrans: Aprenentatge transversal en la recerca d'informació

Codi del Projecte: 2018PID-UB/022

Data finalització: 30/07/2019

Coordinació: Belén Parra Ramajo

Participants: Jordi Ibarz Gelabert; Paola Lo Cascio, Núria Prat Bau, Rosa Zaborras (Cap d'informació del CRAI Mundet)

Grup d'innovació docent: Trans@net

Facultat d'Educació

Ensenyament/s: Grau de Treball Social

2) RESUM I DESCRIPTORS

2.1. Resum (150- 200 paraules)

El desenvolupament de les competències informacionals està pensat en un procés gradual per assolir de manera integrada i progressiva en quatre nivells. El projecte ha focalitzat l'actuació en els dos primers nivells de la competència: la planificació i focalització dels processos de cerca d'informació i el coneixement i aplicació de les eines de cerca d'informació. El projecte ha tingut com a principal objectiu la creació i posada en marxa d'una eina específica per els estudiants del grau de treball social adreçada a la millora de la recerca d'informació.

Aquest instrument s'adreça a la consecució dels següents objectius: 1) Aprendre a planificar el procés de cerca d'informació, focalitzant la temàtica, i la perspectiva d'estudi, 2) Aplicar procediments i estratègies adequats per els diferents tipus de fonts i suports documentals, 3) Fomentar una actitud ètica i crítica en la recerca d'informació. S'ha aplicat en tres assignatures del grau de treball social: Història social i Contemporània, Comunicació i Documentació (primer curs) i Treball Social grupal (segon curs).

Els resultats més rellevants es situen en destacar l'abandonament de la consulta de les fonts en paper a gran distancia de les electròniques, amb el greuge del risc a

perdre la consulta de monografies importants; El predomini de la consulta de fonts no acadèmiques des de cercadors generalistes i per tant un ús poc generalitzat de les eines de cerca d'informació especialitzada quan s'afronten a treballs acadèmics; quan es fan servir fonts acadèmiques i les eines especialitzades de cerca es milloren les qualificacions donat que hi ha una major focalització de les fonts amb el tema de cerca. Es detecta un predomini de l'ús del català i castellà per les cerques a gran distància de l'ús de la llengua anglesa. Emergeixen resistències i s'adopten estratègies per evitar-ho que comporten canvis de tema.

2.2. Descriptors

Línies d'innovació vinculades

B. Aprenentatge professionalitzador

B1) Competències transversals

Termes claus: Competències informacionals; alfabetització informacional; currículum universitari; Biblioteca universitària

3) MANCANCES DETECTADES

Fruït de l'experiència prèvia dels docents participants es detecten dificultats importants a la hora de cercar les tasques de documentació. Una de les dificultats constatades és la relacionada amb els procediments de cerca d'informació, s'evidencien unes rutines de treball que condicionen de forma negativa els resultats obtinguts. No hi ha cap planificació prèvia sobre la descripció i focalització del tema de cerca, ni sobre els termes claus a partir dels quals iniciar el procediment. Impulsivament es comencen a utilitzar eines de cerca generalista. La preeminència de les fonts electròniques, fa que el recurs a materials analògics, bàsicament llibres que, ara per ara, no es troben a la xarxa sigui pràcticament residual. A més la cerca per procediments electrònics no es fa als portals i cercadors adequats, ni es fan servir les estratègies més elementals de la cerca i la selecció de la informació. En part, l'alumnat aplica les pràctiques habituals en les seves vides quotidianes a les tasques acadèmiques. Això empobreix els resultats, significa un consum de temps excessiu i els resultats s'allunyen dels que es podrien aconseguir fen servir els criteris adequats.

4) OBJECTIUS

En relació als tres objectius plantejats en el projecte inicial es confirma que han estat els objectiu 1 i 2 els que presenten uns resultats d'aprenentatge més satisfactoris tan pel què fa a la valoració del professorat, com pels mateixos estudiants que han valorat la comprensió i utilitat de la guia com una eina que els facilita posar-se a cercar informació de manera planificada aplicant estratègies específiques de cerca en relació al què es busca. Si bé, aquest procediment hauria de conduir a l'obtenció d'uns materials a priori més científics, la presència de resistències per canviar hàbits de cerca i selecció i les dificultats per afrontar les dificultats durant el camí, fa que els estudiants tinguin tendència a retornar a les seves rutines de cerca, sense fer una avaluació de la pertinència i la ètica de les fonts trobades. Per tant, l'objectiu sobre l'adquisició d'una actitud crítica davant la informació trobada probablement demana un recorregut més llarg d'aplicació per observar-ne evidències clares.

1. Aprendre a planificar el procés de cerca d'informació

1.1. Aprendre a focalitzar la temàtica de cerca: descripció del tema i la perspectiva d'estudi

2. Aplicar procediments i estratègies de recerca documental

2.1. Utilitzar les eines adequades per els diferents tipus de fonts i suports documentals

3. Fomentar una actitud ètica i crítica en la recerca d'informació

3.1. Prendre decisions utilitzant criteris de rigor científic i ètic.

5) DESENVOLUPAMENT DE L'ACTUACIÓ

Les activitats que s'han portat a terme per tal d'assolir els objectius es detallen en la taula següent:

Primera fase	
Elaborar eina per orientar la recerca d'informació	Revisió de les fonts teòriques generalistes sobre materials i eines que faciliten la planificació dels processos de cerca d'informació.
	Determinació dels treballs de les tres assignatures on s'aplicarà.
	Determinació dels instruments de cerca genèrics i específics que s'aplicaran en la recerca d'informació segons la tipologia i àmbit temàtic dels tres treballs.

	Elaborar els ítems bàsics per confeccionar la guia en dos blocs: la planificació de la cerca i la utilització dels instruments
	Organització i estructura d'una guia comuna entre les tres assignatures.
	Construcció de la guia
	Millora de la guia
Segona fase	
Posada en pràctica eina	Elaboració enquesta. Prova de comprensió de l'eina per part dels estudiants
	Explicació de l'eina i els objectius als estudiants
	Aplicació als exercicis de cada assignatura
	Validació utilitat a partir resultats enquesta
	Validació utilitat a partir de la valoració professorat
Tercera fase	
Difusió i implementació de la eina	Exposició de resultats de l'eina al grup d'innovació docent
	Documentació dels resultats de l'experiència per l'elaboració article i comunicació congrés

L'equip de treball del projecte d'innovació docent s'ha ajustat a la planificació proposada en tots els moments del procés (elaboració de l'eina, explicació de l'eina als estudiants, construcció del qüestionari, aplicació del qüestionari en els campus virtuals de les diferents assignatures, recull de les dades i anàlisi de les mateixes).

6) AVALUACIÓ, RESULTATS I INTERPRETACIÓ

6.1. Avaluació

S'ha realitzat una avaluació en dos dimensions: la primera adreçada a avaluar els *instruments* d'avaluació utilitzats i la segona, sobre el procediment de la recollida de dades.

En relació a l'avaluació de la Guia Docent s'han realitzat dos qüestionaris que han tingut un baix i heterogeni índex de resposta. Són diversos els factors que ho expliquen: d'una banda el context i el moment d'aplicació de cada exercici dins de

cada assignatura i l'èmfasi posat per cada docent, fins al possible cansament de l'estudiant a l'hora d'haver de respondre, més d'una vegada, el mateix qüestionari, doncs, alguns estudiants de primer curs podien coincidir en grup i assignatura amb els docents que impulsen aquest projecte

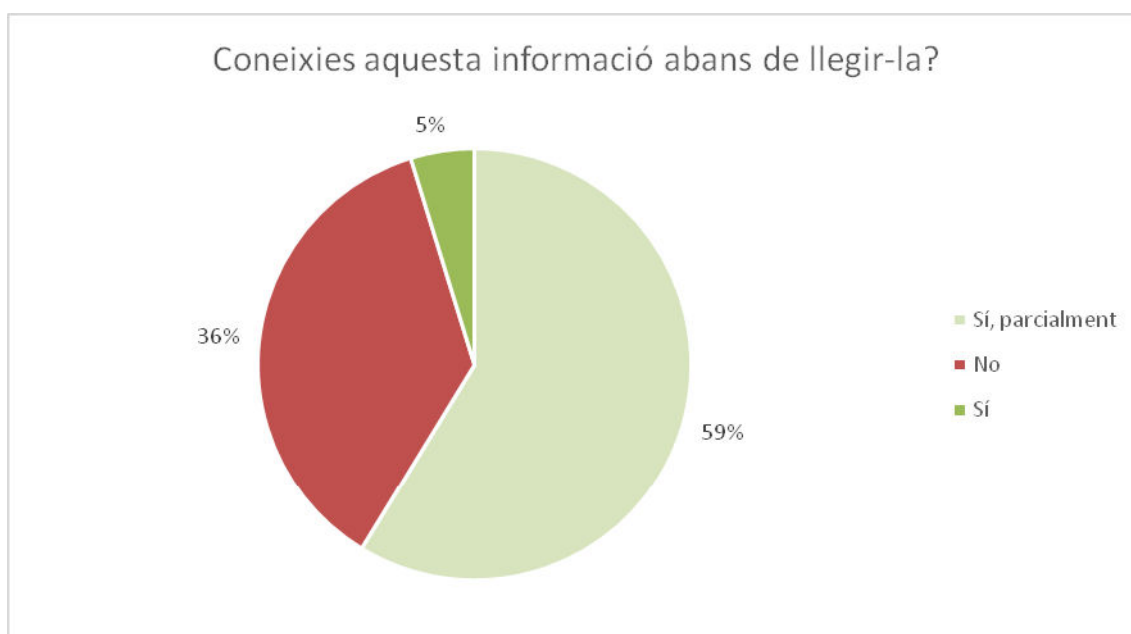
Tot i així, el qüestionari *pre i post* a l'aplicació de la Guia ha permès caracteritzar els seus límits i les seves potencialitats de manera general, així com les parts menys comprensibles que necessiten una revisió. Aquests resultats permetran millorar alguns aspectes de la Guia de cara al proper curs, però també permetran al Servei de formació als usuaris de la Biblioteca afinar les estratègies formatives.

L'enfocament de l'avaluació escollit ha sigut encertat per evidenciar el grau de comprensió dels estudiants i la seva percepció d'utilitat però, és insuficient per avaluar els resultats d'aprenentatge assolits, perquè com s'ha dit abans, el canvi d'hàbits a l'hora de cercar informació i trencar amb rutines preestablertes, automatitzades, i arrelades requereix de més temps i possiblement d'accions continuades i deliberades que potenciïn aquest canvi en tots els cursos del grau.

6.2. Resultats i interpretació

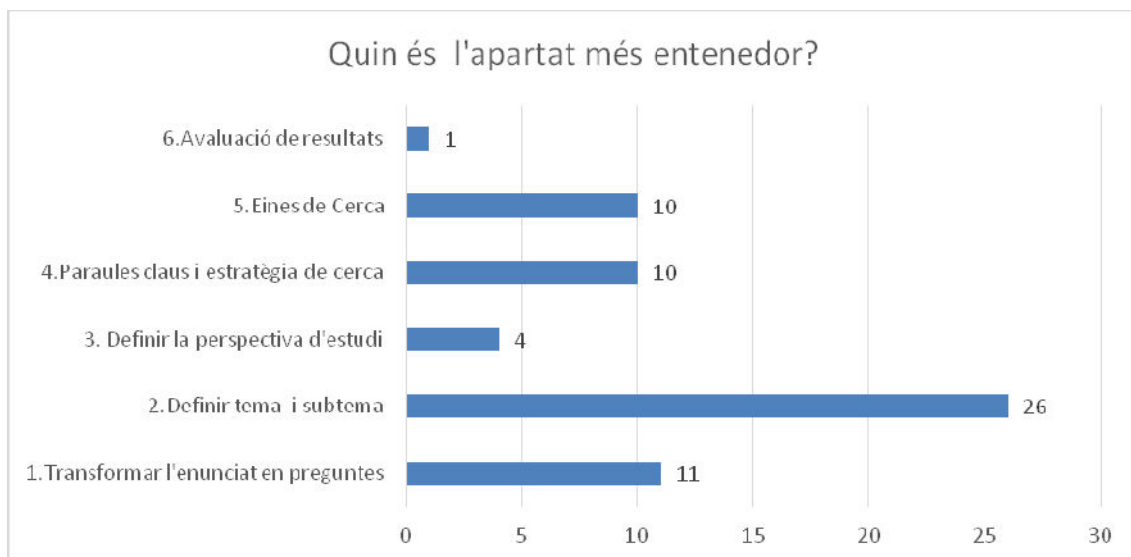
6.2.1. Resultats de l'enquesta de valoració de l'eina

Pregunta 1. Coneixies aquesta informació abans de llegir-la?

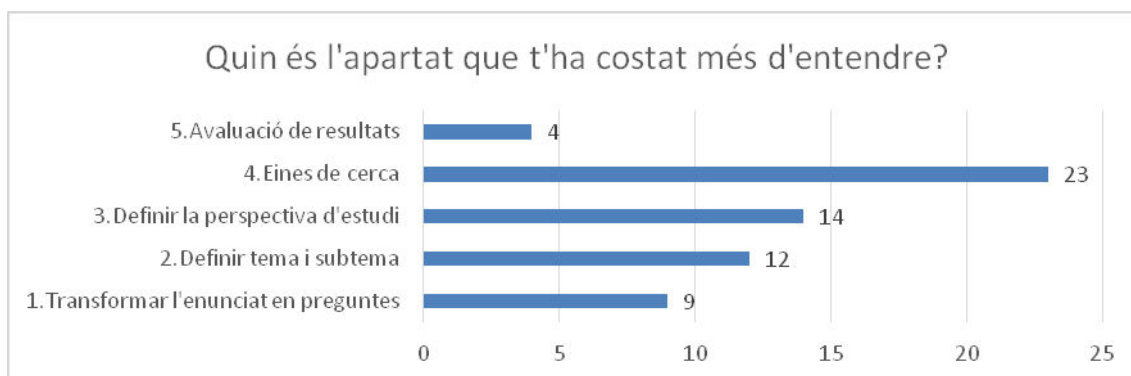
Del gràfic anterior es desprèn que només un 5% dels estudiants universitaris de primer i segon curs coneix els procediments de cerca d'informació exposats, fet que contrasta amb el 36% que els desconeix totalment i un 59% en té un coneixement parcial. Probablement aquestes dades ens donen informació que el nivell competencial previ és mig amb una important tendència a la baixa. Per tant es podria deduir que la falta de domini de les noves eines els porta a seguir confiant amb la cerca a buscadors generalistes, impulsiva i a científica. Aquests resultats seria interessant contrastar-los amb la via d'accés a la universitat i veure si es donen diferències entre la via del batxillerat o la via dels cicles formatius que tenen un caràcter més pràctic.

Pregunta 2. Quin és l'apartat més entenedor?

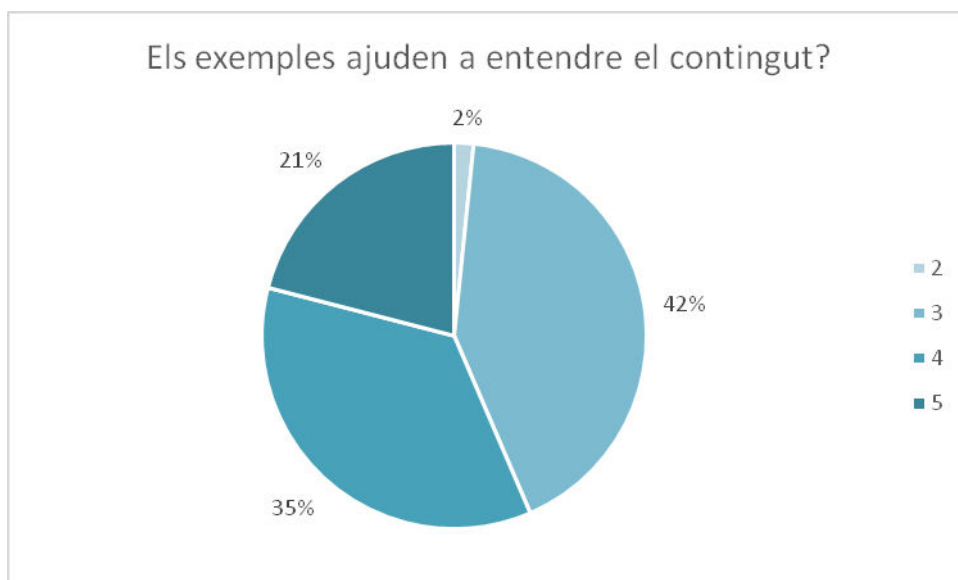
L'apartat de la Guia més facilitador des de la perspectiva dels estudiants és el segon, on s'explica com definir el tema i subtema i per tant la focalització del procés de cerca. Aquest apartat ha estat valorat favorablement amb gran diferència respecte la resta d'apartats de la guia. Semblaria que la resta de seccions: Eines de cerca, paraules claus i la transformació de l'enunciat en preguntes necessiten millorar. La secció més difícil de comprendre ha estat la 6. L'avaluació de resultats. Aspecte que coincideix amb el tercer objectiu d'aquest projecte "avaluar críticament de les fonts trobades" que ha estat el més feble pel que fa a resultats d'aprenentatge obtinguts.

Pregunta 3. Quin és l'apartat que t'ha costat més entendre?

L'apartat de la Guia que més dificultat comprensiva presenta són les eines de cerca, el maneig de les Bases de Dades, els catàlegs, utilitzant diferents estratègies de cerca i combinant els termes *booleans*. Probablement aquest és un dels apartats més novedosos pels estudiants perquè té un component tècnic més elevat. El segueixen la definició de la perspectiva d'estudi, el tema i subtema, aquests continguts estan relacionats amb la necessitat de saber focalitzar amb precisió la informació que es cerca i no desviar-se davant la immensitat i amplitud d'informació que emergeix en les fases inicials de cerca sinó es fa correctament aquesta planificació prèvia..

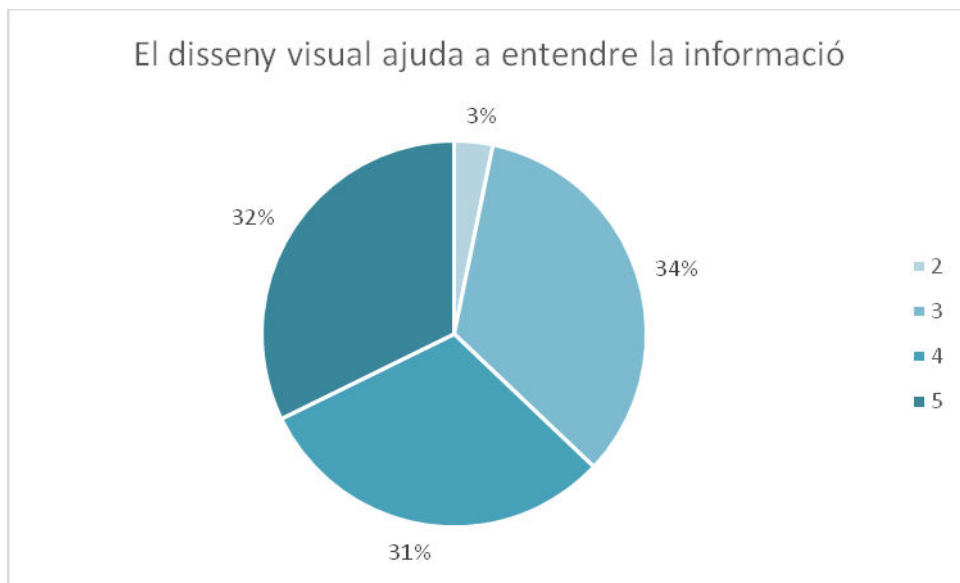
Pregunta 4. Els exemples ajuden a entendre el contingut?

La Guia disposa d'exemples per facilitar la comprensió del contingut però, els estudiants tenen una opinió dividida en relació a la seva valoració. Per una banda més de la meitat dels estudiants enquestats (56%) la valoren positivament (un 21 % afirma que els ha estat molt útil (posició 5 en una escala de Lickert de 5 posicions) i un 35 %

situen el seu valor en la posició 4 dins de l'escala). Per l'altra, el 44 % dels estudiants la situen entre les posicions menys valorades 2 (2%) i la posició 3 (34%). Probablement no tots els exemples de cada apartat estant resolts satisfactòriament donat que és difícil trobar exemples que puguin ser bons referents per tots els treballs de cada assignatura participant. Aquest resultat apunta la necessitat d'aprofundir i perfilar millor els exemples de la guia en properes edicions.

Pregunta 5 El disseny visual ajuda a entendre la informació ?

El disseny visual de la informació ha estat un dels aspectes més valorats de la guia. Un 63% dels estudiants el valoren entre 4 i 5 dins una escala de Lickert de 5 posicions. Fet que s'explica per la cultura visual de l'actual generació d'estudiants. Probablement veure la informació representada gràficament facilita la comprensió de les idees exposades.

6.2.2. Resultats de l'aplicació de l'eina

Les categories considerades per fer l'anàlisi de l'aplicació de l'eina en els treballs realitzats en les diferents assignatures són les següents: **Monografia** (referit tant a llibres com articles acadèmics, sempre que estiguin en format paper), **webs acadèmiques** (es refereix tan a llibres com articles acadèmics, sempre que tinguin un accés en línia), **web no acadèmiques** (són altres fonts d'informació, sempre que tinguin un accés en línia), i **Wiki** (que majoritàriament és wikipedia, però que també inclou articles d'altres enciclopèdies). A part d'això, de les tres primeres categories

hem distingit entre **nacional** i **internacional** (la distinció en aquest cas es fan entre referències en castellà o català, o les realitzades en altres idiomes).

1. Anàlisi de la utilització de fonts documentals al treball de curs d'Història Social Contemporània, grup M2

El treball de curs sobre el qual s'ha realitzat l'anàlisi s'ha fet amb la tècnica del portafolis. Són 18 grups i per tant, 18 treballs. Durant el curs cada grup ha presentat 7 portafolis, en total parlem de 126 portafolis. En el lliurament final l'alumnat ha de presentar una bibliografia única per cada grup. És sobre aquesta bibliografia sobre la qual he realitzat l'anàlisi.

En conjunt, el total d'ítems bibliogràfics és de 419 referències. Cada treball te entre 14 i 41 referències, la qual cosa em sembla adequada ja que dona un promig per a cada portafoli de 2 a 6 referències.

La primera apreciació destacable és l'escassa utilització de material acadèmic en paper, aproximadament del 10% respecte el 90% de recursos electrònics. Si atenem a les diferències per cada grup, podem destacar una certa diversitat. Així, 4 dels 18 grups no han fet servir cap recurs en paper, mentre que per altra banda n'hi ha 3 de 18 dels que més d'una quarta part dels recursos són en paper.

Seguint amb això veiem que un 20% dels recursos emprats són de *wikipedia* i similars. Aquesta és una xifra que em sembla raonable atès que des de la tutorització del treball he esperonat l'ús d'aquesta mena de fonts. Més preocupant és el fet de que prop del 50% dels recursos són de pàgines electròniques de contingut no acadèmic. Finalment el material acadèmic (en format paper o electrònic) és de prop del 30%. En aquest darrer sentit, la proporció dels recursos acadèmics en format electrònic respecte dels que no ho són és de 2 a 1.

Pot establir-se algun tipus de relació entre aquells grups que fan servir relativament més referències de *Wiki*, i els que treuen notes més baixes, però aquesta relació no és unívoca. Això s'acostuma a donar entre aquells pels que més del 25% de referències són de *Wiki*.

L'alta proporció de recursos obtinguts en la xarxa és característica de pràcticament tots els grups. Fins i tot algunes monografies o articles que les he situat com a consultats en paper, pot ser degut a algun problema en la citació, ja que sembla que en alguns casos no citen enllaç. En alguns casos, fins i tot quan fan servir monografies acadèmiques, no consulten aquestes en paper, sinó que la citació es de Google Books, amb tot el que això pot significar respecte l'ús d'informació incompleta per pàgines absents.

Un altre aspecte analitzat és el de la utilització de material nacional o internacional. En aquest cas la proporció és de 9 a 1 respectivament, a favor del material nacional. Hi ha un aspecte a assenyalar sobre això i és que bona part dels treballs realitzats es refereixen a països de parla hispana. En aquests casos, lògicament, la bibliografia es trobarà de forma més abundant en castellà, que en qualsevol altra idioma. De fet, alguns grups quan van escollir el seu objecte d'estudi, ja van tenir en compte aquest element, per tal de no haver de lidiar amb bibliografia en anglès o en francès. Com element positiu pot assenyalar-se que per tots els casos de països de parla no hispana s'han utilitzat fons diferents del/s idioma/es propis. En alguns casos, ha estat notable l'ús de bibliografia internacional, arribant fins el 50%.

Sobre el plagi, aquest s'ha reduït a la mínima expressió. Només en 2 dels 126 portafolis he detectat aquest fenomen, un irrisori 1,6%. Els principals motius d'això, considero que ha estat la tutorització periòdica, amb retorns ràpids i amb indicacions públiques (sense dir identitat del grup) respecte les conseqüències del plagi, i per altra banda, les pròpies característiques dels portafolis, que havien de ser molt sintètics, dificultaven el talla/enganxa.

Hem vist també si les fonts eren específiques dels diversos temes treballats a cada portafolis o més aviat tractaven temes col·laterals o de menor entitat als demanats. En aquest cas l'anàlisi ha estat més aviat qualitativa, indicant de forma aproximada quin % de referències eren específiques de cada tema treballat. En la major part dels casos així ha estat, només 4 de 18 treballs, un 20% feien servir de forma mencionable referències poc adequades als temes tractats.

Finalment, pel que fa l'ús de cites a peu de pàgina aquestes són pràcticament inexistents. Però això no s'ha d'atribuir a una mancança de l'alumnat sinó a les característiques del propi treball. Cada portafoli té unes 2 o 3 pàgines d'extensió mitjana. En aquestes circumstàncies, a ulls de l'alumnat si es posa la bibliografia al final de cada text, no té massa sentit fer servir notes al peu.

La bibliografia segueix les normes APA es fa servir de forma majoritària. Però això té a veure amb que he analitzat sobre tot la bibliografia final que ha estat corregida i comentada periòdicament conforme s'anaven lliurant portafolis. En total són 6 de 18, una tercera part del total, les que presenten alguns problemes de citació. En aquest cas he tingut en compte els grups que, a més, durant el curs han tingut problemes regulars de citar en ordre alfabètic la bibliografia utilitzada (mai ha estat així en les bibliografies finals).

2. Anàlisi de la utilització de fonts documentals al treball de curs d'Història Social Contemporània, grup T1.

El treball de curs sobre el qual s'ha realitzat l'anàlisi té la mateixa estructura que els treballs del grup de matí. En el cas de grup de tarda s'han realitzat 13 treballs que corresponen als exercicis fets per 13 grups d'alumnes. De la mateixa manera que s'ha fet amb els grups del matí, s'ha utilitzat la tècnica dels portafolis, i al llarg del curs se n'han lliurat 8 per cada grup, per un total de 104. A la hora de lliurar el treballs, aquests s'havien d'acompanyar d'una bibliografia, que finalment és la que s'ha analitzat.

Consten un total de 315 ítems bibliogràfics, amb un màxim de 44 referències i un mínim de 12. D'aquesta manera. Cada treball te entre 12 i 44 referències, que distribuïdes en els portafolis donen un promig de 3 a 6 referències.

El primer element a destacar és que s'ha utilitzat ben poc material acadèmic en paper. La distància amb el material en línia és molt gran: un 10% de paper davant d'un 90% de material electrònic. No tots els grups en aquest aspecte presenten el mateix patró, ja que la meitat de treballs no presenten cap ítem en paper.

Si es para l'atenció en la procedència dels materials, cal destacar com un 4,12% dels recursos emprats són de pàgines de escriptura col·laborativa, com ara wikipedia. Tanmateix, el percentatge relativament baix podria significar que aquest recurs s'hagi utilitzat al menys en part com a porta d'entrada per accedir a d'altres recursos a partir de les referències incloses en els articles consultats. És difícil però saber si la consulta de wikipèdia ha servit per encaminar cap a continguts filtrats acadèmicament o no, ja que prop del 50% dels recursos consultar són de pàgines electròniques de contingut no acadèmic que no sabem si són resultat de cerca directa a través de buscadors generalistes. No deixa de ser preocupant que només el 30% del material utilitzat sigui pròpiament acadèmic (en format paper o electrònic). I, també en aquest àmbit queda meridiana la aposta (transversal a tots els grups) dels alumnes pels recursos en xarxa, i especialment dels recursos en accés obert.

Es podria dir que hi ha una mena d'expansió dels recursos digitals: monografies o articles que s'han situat com a consultats en paper es pot deduir de la citació que en canvi han estat consultats en línia, encara que fos sense citar l'enllaç corresponent. L'expansió digital afecta també les monografies clàssiques: en la gran part de les ocasions es tracta de la seva versió digital, sovint disponible al Google Books. Cal remarcar com tot i que es tracta d'un recurs extremadament eficaç, en molt casos la accessibilitat en línia es limita a algunes parts.

S'ha analitzat també la bibliografia per la seva procedència geogràfica (amb allò que comporta respecte a les competències lingüístiques dels alumnes i el nivell de naturalitat amb la qual s'encara la consulta en llengües diferents del castellà i el català). Aquí hi ha un patró diferent segons es tracti de monografies o bé d'articles: molt minoritari en el cas de les primeres, aquest augmenta considerablement en el cas dels segons. Segurament una part del biaix de aquestes dades depèn també del fet que una part dels treballs s'ha realitzat sobre països de parla hispana. En aquest sentit, s'ha de remarcar com en molts casos la pròpia elecció del país ha estat influenciada per la possibilitat de trobar bibliografia en castellà. Tanmateix, sembla destacable la naturalitat en l'ús de bibliografia estrangera (especialment de llengua anglesa) ja que en total arriba gairebé al 50% del total.

En general s'ha detectat poc plagi, gairebé nul. Les raons poden ser moltes. Segurament ha jugat un paper important la tutorització i els retorns constants (també de forma pública a l'aula) de la feina desenvolupada progressivament en els diferents portafolis.

S'ha analitzat també el grau de precisió i adequació de la selecció de recursos respecte al tema escollit. En general la recerca ha estat força precisa, especialment en els casos en que s'han fet servir majoritàriament materials acadèmics. Aquí s'avancen dues raons: en primer lloc el treball i la tutorització pautada per portafoli ajuda a fer un seguiment més acurat de la informació seleccionada; i en segon lloc per que el material acadèmic orienta més i millor sobre els passos següents a donar, a través de les referències.

No s'observa pràcticament l'ús de notes al peu de pàgina. Tanmateix aquest aspecte depèn també de les pròpies característiques del treball i de la seva dinàmica per portafoli. S'entén que en un portafoli de 2 o 3 pàgines no és rentable en la economia del text posar referències més enllà de la bibliografia general.

Pel que fa els aspectes formals de les referències cal dir que s'han seguit majoritàriament les normes APA. En aquest cas també remarcar que probablement la clau estigui en la revisió constant al llarg del curs dels portafolis, que permet corregir els errors i assumir poc a poc les pautes correcte. En general, en un 70% de casos es referencia correctament, sent majoritari l'ús de les formes de referència correcte en el cas dels treballs que han comptat amb material acadèmic. D'aquesta forma, sembla

que l'element més important té a veure amb la primera selecció de materials: si s'incorporen adequadament materials acadèmics molts altres aspectes en sortiran reforçats.

3. Anàlisi de la utilització de fonts documentals al treball de curs Comunicació i Documentació, grup M1

S'han analitzat un total de 93 referències bibliogràfiques distribuïdes en 33 exercicis realitzats en parelles d'estudiants voluntàries dins de l'assignatura de Comunicació i Documentació primer curs (segon semestre) que corresponen a un total de 66 estudiants.

Els resultats s'han d'interpretar en relació al tipus de pràctica requerida pel professorat. En aquesta els estudiants havien de fer ús de les eines ensenyades en el *Taller cerca documental i bases de dades* realitzat amb grups reduïts, repartits en dues sessions de dues hores cadascuna. Per l'avaluació d'aquesta pràctica es tenien en compte: la presentació d'un mínim de 12 referències científiques, la descripció del tema, el desenvolupament del procés de cerca d'informació, la utilització variada d'eines de cerca, diversitat de fonts (monografies, articles, webs, *blogs*, films, fotografies, etc.), la pertinència de les referències trobades amb el tema descrit pels propis estudiants, aspectes formals. En aquesta pràctica està prohibit utilitzar el *wiki* com a font bibliogràfica científica. Sí que es recomana com a eina d'exploració inicial. Aquests criteris estan explicats i escrits en el document- guia de la pràctica lliurat als estudiants. En tots dos casos hi ha un predomini de referències nacionals respecte les internacionals tan en monografies, com webs acadèmiques i no acadèmiques. Aquest fet el podem explicar per dues raons. La primera ve determinada per l'àmbit geogràfic del tema escollit pels mateixos estudiants, per exemple: el abusos infantils de l'església catòlica espanyola; la crisi econòmica a Veneçuela, l'okupació com a moviment reivindicatiu d'habitatge a Catalunya. I la segona per la resistència dels propis estudiants per evitar l'ús de l'idioma anglès i esquivar la consulta de les eines de cerca internacionals. Aquest fet explicaria que la base de dades més predominant ha estat Dialnet amb gran diferència de la resta de bases de dades internacionals.

Cal apuntar que pel què fa a l'ús de webs hi ha un predomini important de les webs acadèmiques 255 en total, per sobre les no acadèmiques (62), per tant es complex un dels objectius de la pràctica. I pel què fa a les webs acadèmiques sobretot s'han utilitzat articles de revistes científiques. La nacional més utilitzada és, el catàleg i

cercabib de la Universitat de Barcelona, Catàleg col·lectiu Universitats Catalanes (CCUC), base de dades *Dialnet* i les internacionals són més variades però per aquest ordre són: *Social Services abstract* i *Scopus* i *Google escolar*.

Entre les webs no acadèmiques utilitzades, un total de 62, hi ha un predomini de les nacionals (32) respecte les internacionals (23). Les nacionals més utilitzades han estat webs de mitjans de comunicació generalistes (*Televisió de Catalunya, Televisió de Barcelona, EL País, Le Monde*), les de caràcter institucional (Generalitat de Catalunya; Institut Nacional Estadística -INE, Institut D'estadística de Catalunya (IDESCAT); DIXIT- Centre de Documentació en Serveis socials).

Entre les webs internacionals (23) les més utilitzades han estat *you tube* i *pixabay* per localitzar documents audiovisuals i fotografies amb drets d'accés lliures. En relació a la pertinença de les fonts cercades i el seu ajust amb el tema, aquesta varia entre un 33% (7 exercicis)- 66% (10 exercicis) i un 100% (15 exercicis) per tant, en general trobem a 25 exercicis per sobre del 50%, això significa que hi ha hagut cura en aconseguir aquest alineament.

4. Anàlisi de l'utilització de fonts documentals al treball de curs Treball Social Grupal.

S'han analitzat 23 treballs realitzats en grup (corresponents a 115 estudiants de dos grups de l'assignatura, M2 i T1). Es tracta d'un treball en el que els/les estudiants han d'elaborar el disseny d'una intervenció de grup. La bibliografia específica sobre el treball social de grup és obligatòria i es facilita a l'alumnat a l'inici de l'assignatura, es per aquest motiu que aquestes referències no han estat quantificades per fer l'anàlisi de resultats. Els/les estudiants han de cerca fonts d'informació sobre l'àmbit en el que qual es portarà a terme la intervenció (per exemple, violència de gènere, salut mental, etc). La qualificació més alta ha estat de 9,5 i la més baixa de 3. S'identifica una relació directa entre les millors qualificacions i el domini en els treballs de la incorporació tan quantitativa com qualitativa de referències bibliogràfiques. El nombre major de citacions ha estat de 13 (dos treballs), i l'inferior de 1 (un treball).

La utilització de monografies internacionals s'ha donant només en un treball, de la mateixa forma que no s'han utilitzat articles científics internacionals per fonamentar els textos dels treballs. Destacar que la pertinença de les fonts nacionals utilitzades es alta (80% dels treballs).

7) VALORACIÓ DE L'EXPERIÈNCIA

Aquesta ha estat una acció docent transversal entre assignatures diferents del mateix grau per tal de desenvolupar les competències informacionals entre primer i segon curs. S'ha posat èmfasi en la sistematització, articulació i focalització del procés de cerca, l'avaluació de la informació i el seu ús a l'hora de fer treballs acadèmics a través d'una guia docent comuna. El fet que s'hagi aplicat en tres assignatures en treballs diferents aporta una major rellevància i valor al procediment. L'estudiant treballa aquest mateix contingut entre 1-3 cops (aquesta variabilitat dependrà de la seva coincidència amb els docents participants en aquest projecte entre primer curs i segon).

Un aspecte que creiem que influeix de manera determinant és el posicionament del docent a l'hora de situar l'eina dins del context de la seva assignatura i en concret el treball específic on s'ha d'aplicar. És valora important crear un espai a l'aula per la seva explicació, fer aclariments, recollir dubtes que permetin als estudiants afrontar la seva aplicació en el context del treball específic de la seva assignatura.

En relació a l'assoliment de l'aprenentatge de la competència, malgrat no era l'objectiu avaluar-lo, sí que es pot inferir que quan els estudiants fan un procés de cerca documental més planificat i acurat, obtenen més bons resultats en els treballs perquè les fonts d'informació bibliogràfica estan ajustades i focalitzades als seus temes. Aquest és un resultat contrastat en les tres assignatures on s'ha aplicat la guia.

De manera favorable s'ha identificat que han aplicat aquests coneixements en una activitat pràctica transversal de primer curs amb caràcter voluntari, no vinculat a cap evidència d'avaluació. Probablement es tracta d'un petit exemple d'incorporació i interiorització del contingut.

Es pot concloure que el tema de l'ús d'idiomes anglès o francès en la recerca de fonts bibliogràfiques és escàs. S'evidencien moltes resistències perquè es detecten estratègies d'evitació (canvis de tema, etc.), en comptes d'afrontament.

En relació a la Guia creada, a partir dels resultats de les enquestes d'opinió es detecta la necessitat de revisar i millorar la comprensió de l'apartat Eines de cerca que inclou l'ús del Thesaurus i els operadors *booleans* i el darrer apartat de la guia l'avaluació

dels resultats de la cerca. Probablement aquest darrer punt, coincident amb el tercer objectiu d'aquest projecte és el que necessita una major atenció i aprofundiment per part de l'equip docent al constatar que no hi ha avaluació crítica de les fonts que troben. Pel què fa als exemples utilitzats caldria acabar d'ajustar-los perquè puguin ser referents comuns per a totes les assignatures.

En relació a l'ús de la eina aplicada als treballs proposats per cada assignatura no es té constatació que tots els estudiants l'hagi fet servir i es posa a debat el fet de valorar la possibilitat d'articular alguna part d'avaluació que comprometi el seu ús. En alguns treballs es constata que majoritàriament les fonts electròniques acadèmiques són localitzades a la xarxa en webs genèriques però no està recuperada des de els portals de cerca acadèmics proposats en la Guia.

En relació al disseny final d'aquesta eina, a partir dels resultats obtinguts es disposa d'elements per millorar-la i perfilar una versió definitiva però es pensa que seria útil que els estudiants participessin en la confecció de la versió final, donat que es tracte d'una guia adreçada a ells. L'equip docent del projecte valora la possibilitat d'incorporar un estudiant de cada assignatura dins de l'equip de treball. El disseny visual i gràfic de la Guia ha estat un dels aspectes més valorats per la comprensió del contingut i podria ser un aspecte clau per seguir millorant amb les seves aportacions pensant que són els estudiants els destinataris finals. En aquest sentit emergeixen propostes de continuïtat al voltant de transformar la Guia actual en un format audiovisual a través d'un *tutorial* de vídeo.

A través dels resultats d'aquest projecte emergeixen qüestionaments que suggereixen un debat de fons rellevant i ineludible: Com podem aconseguir els docents fer una aproximació al món cibernètic, obert i en xarxa en què els estudiants estan immersos, al món acadèmic de llenguatge controlat? Com ens podem situar en cadascun d'aquests sistemes críticament i saber-ne fer un ús profitós de la informació?

8) REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- ACRL/ALA (2000). Information Literacy Competency Standards for Higher Education (en línea). Disponible en: <http://www.ala.org/acrl/ilcomstan.html> [consulta: 2/01/2010].
- Arias, A., y Simón, J. (2008). Estudio de los hábitos de uso de los estudiantes en la biblioteca de la Universidad Complutense de Madrid. *Revista Española de Documentación Científica*, vol. 31 (3), 413-431.
- Bancroft, A.; Croft, V. F.; Speth, R., y Phillips, D. M. (1998). A forward-looking library user Surrey: WSU libraries in the 21st Century. *Journal of academic Librarianship*, vol. 24, 216-224. Doi: 10.1016/S0099-1333(98)90042-8
- Becker, N. (2003). Google in perspective: understanding and enhancing student search skills, *New review of Academic Librarianship*, 9 (1), 84-100. Doi: 10.1080/13614530410001692059
- Cole, C. (1997). Information as process: the difference between corroborating evidence and «information» in humanistic research domains. *Information Processing and Management*, 33 (1), 55-67. doi:10.1016/S0306-4573(96)00050-7
- Comas, R. (2009). El cibeplogio académico entre el alumnado universitario (Doctoral dissertation, Tesis Doctoral no publicada, Palma de Mallorca: Universidad de las Islas Baleares, Departamento de Pedagogía Aplicada y Psicología de la Educación).
- Comas, R., Sureda, J., Pastor, M., & Morey, M. (2011). La búsqueda de información con fines académicos entre el alumnado universitario. *Revista española de documentación científica*, 34(1), 44-64.
- Dawson, P. H., Hsieh, M. L., & Carlin, M. T. (2017). Quantitative/qualitative analysis of assessing student information literacy skills: The power of librarian-faculty collaborations. *Qualitative and Quantitative Methods in Libraries*, 1(1), 35-42.
- González-Valiente, C. L., Sánchez-Rodríguez, Y., & Lezcano-Pérez, Y. (2014). Estudio exploratorio sobre las competencias informacionales de los estudiantes de la Universidad de la Habana. arXiv preprint arXiv:1403.1120.
- Ismail, L. (2009). What are they telling us: Library use and needs of traditional and nontraditional students in a Graduate social work program. *The Journal of Academic Librarianship*, 35 (6), 555-564. doi:10.1016/j.acalib.2009.08.019
- Leiva, D., Gaete, A., & Saurina, E. (2003). Habilidades para buscar, evaluar y usar información en estudiantes universitarios: una contribución a la “alfabetización informacional” de estudiantes de educación. *Revista Pensamiento Educativo*, 32(1), 221-249.

Annex 1. Guia per orientar la recerca d'informació

S'adjunta en document a part la guia elaborada